

Aan de minister van Volkshuisvesting
en Ruimtelijke Ordening
Mevrouw mr. drs. M.C.G. Keijzer
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Datum: 19 juni 2025

Kenmerk: Rli-2025/373

Cc:

Bijlage(n): 1

Contactpersoon: Dr. mr. Stephan Berndsén

Telefoon: [redacted]

E-mail: [redacted]

Betreft: Rli-advies 'Bouwen met toekomst'

Geachte mevrouw Keijzer,

Met genoegen bieden wij u hierbij ons advies 'Bouwen met toekomst: werken aan woningen van duurzame materialen' aan. Het advies is vandaag namens u in ontvangst genomen door Chris Kuijpers, secretaris-generaal en directeur-generaal Volkshuisvesting en Bouwen. Het advies wordt ook aangeboden aan de ministers van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en van Klimaat en Groene Groei, en aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat. Het wordt tevens aangeboden aan de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer.

De Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) brengt in dit advies twee grote opgaven bij elkaar, namelijk woningbouw en klimaat. We constateren in dit advies dat voor het halen van de nationale klimaatdoelen en het voldoen aan Europese regelgeving een omslag nodig is naar het bouwen van woningen met duurzame materialen. De huidige manier van woningbouw, met conventionele materialen als beton en staal, leidt namelijk tot een te grote uitstoot van CO₂. Een belangrijke bevinding is dat het bouwen met duurzame materialen niet ten koste hoeft te gaan van de betaalbaarheid en de beschikbaarheid van nieuwe woningen. Over het geheel genomen zijn we daarom hoopvol over de mogelijkheden om de twee opgaven bij elkaar te brengen, maar we hebben ook een waarschuwing voor het kabinet en parlement.

Bouwen met duurzame materialen kan al

We zijn hoopvol, want een deel van de partijen in de bouwketen laat zien dat het bouwen van nieuwe woningen met duurzame materialen nu al kan. Ze bouwen met biobased materialen (hout en isolatiemateriaal van vezelgewassen), duurzame varianten van staal of beton, hergebruikte of hoogwaardig gerecyclede onderdelen, of met minder installaties. De meest effectieve manier om de CO₂-uitstoot van woningbouw naar beneden te brengen is kleiner bouwen, wat ook aansluit bij de groeiende vraag naar woningen voor één- en tweepersoonshuishoudens.

En kan bovendien betaalbaar en sneller

Onze hoop komt er ook uit voort dat woningen van duurzame materialen, zeker in combinatie met fabrieksmatig bouwen, vaak een sneller bouwproces kennen en dat de kosten ervan niet of maar beperkt hoger uitvallen. Van fabrieksmatige houtbouw van eengezinswoningen en middenhoogbouw zijn meerdere voorbeelden bekend dat de kosten ervan zelfs lager uitpakken. Dit in tegenstelling tot de overheersende mantra dat woningbouw met duurzame materialen meer kost en langer duurt.

Veel partijen wachten echter nog af

Een groot deel van de partijen in de bouwketen weet – om diverse redenen – de omslag naar bouwen met duurzame materialen echter nog niet te maken. Zij wachten op sturing en meer duidelijkheid van de overheid.

De vraag naar woningen van duurzame materialen moet omhoog

Deze duidelijkheid is tevens nodig om de vraag naar woningen van duurzame bouwmaterialen toe te laten nemen. Het is van belang dat opdrachtgevers gaan kiezen voor woningbouw met duurzame materialen. Hierdoor kan ook de productie van duurzame bouwmaterialen profiteren van schaalvoordelen, die nu nog zijn voorbehouden aan conventionele bouwmaterialen, waardoor ze concurrentienadeel ondervinden. Ook ondervinden duurzame materialen en strategieën als hergebruik en installatiearm bouwen, nog veel nadelen van bestaande regels en procedures, die de overheid moet actualiseren.

Dit kan door middel van: normeren en beprijzen

Het Rijk moet met een combinatie van normeren en beprijzen de vraag gaan stimuleren naar woningen van duurzame materialen. Hiermee wordt duidelijkheid gecreëerd en zal de hele bouwketen in beweging komen. De raad is groot voorstander van het instrument beprijzen, dat veel voordelen kent, maar in Nederland weinig wordt ingezet. De woningbouw is als nationale markt echter bij uitstek geschikt om beprijzen als instrument in te zetten, in combinatie met normeren.

Normeren: *Whole Life Carbon* vraagt ambitieus Nederlands CO₂-reductiepad

Met de *Whole Life Carbon*-aanpak stuurt de Europese Unie vanaf 2030 op reductie van de CO₂-uitstoot als gevolg van het materiaalgebruik in de woningbouw. De Nederlandse overheid moet hiervoor in 2027 een routekaart opstellen met in de tijd aangescherpte grens- en streefwaarden voor de CO₂-uitstoot, met als einddoel een volledig klimaatneutrale bouwketen in 2050. De routekaart moet voldoende ambitieus worden ingestoken. Voor 2030 denken wij aan een grenswaarde die equivalent is aan een MPG-norm van 0,5. Als streefwaarde stellen we een norm voor die 20% van de bouwketen op dit moment al haalt. Wordt er niet gekozen voor een ambitieuze invulling van de routekaart, dan volgt hier de aangekondigde waarschuwing. Dan is namelijk verderop in het traject naar 2050 een steil afbouwtraject nodig, waaraan veel bouwende partijen tegen die tijd naar onze inschatting niet kunnen voldoen. Dat kan een nieuwe bouwcrisis tot gevolg hebben.

Beprijzen: heffing als extra stimulans en level playing field

In combinatie met de genoemde routekaart stellen wij voor een heffing in te voeren als een extra stimulans voor de omslag naar duurzaam materiaalgebruik in de woningbouw. De heffing dient gekoppeld te worden aan het verschil tussen de (verplichte) grenswaarde en de (ambitieuze) streefwaarde uit de nationale routekaart. De heffing komt ten laste van de partij die een omgevingsvergunning indient voor een bouwproject, oftewel de opdrachtgever. Ze draagt bij aan een gelijk speelveld voor verduurzaming – in tegenstelling tot het huidige *ongelijke* speelveld – en aan het ontstaan van voldoende vraag naar duurzame bouwmaterialen. De heffing zal vooral ten

koste gaan van de winst van grondeigenaren en ontwikkelaars. Gezien de huidige mogelijkheden en het innovatiepotentieel van de woningbouw verwachten we dat de heffing in praktijk nauwelijks hoeft te worden toegepast, en dus vooral een stimulerende werking zal hebben.

Samenwerking, innovatie en opschaling essentieel voor succes

Innovatie zal in hoge mate kunnen bijdragen aan de benodigde opschaling van het bouwen met duurzame materialen. De capaciteit voor fabrieksmatige woningbouw, die hand in hand gaat met duurzaam bouwen, is groot en moet beter worden benut. Ook het lerend vermogen in de bouwsector is belangrijk voor het slagen van de omslag en vraagt om meer samenwerking door de keten heen en gericht onderwijs op mbo en hbo. Innovatieprogramma's en -convenanten tussen opdrachtgevers en partijen in de bouwketen kunnen de benodigde experimenteerruimte bieden om stappen te zetten. Voor de eveneens benodigde opschaling van duurzame bouwmaterialen is gericht innovatie- en industriebeleid nodig, met aandacht voor het terugwinnen van gebouwonderdelen en grondstoffen door middel van circulaire sloop en hoogwaardige recycling. Ook de verdere ontwikkeling en opschaling van biobased productieketens is van belang. Dit draagt bij aan leveringszekerheid van bouwmaterialen.

Belangrijke bijvangst

De omslag naar bouwen met duurzame materialen, die hand in hand gaat met mogelijkheden voor fabrieksmatige woningbouw, leidt daarnaast tot allerlei positieve 'bijvangst', zoals vermindering van geopolitieke afhankelijkheden, perspectief voor de landbouw, hogere arbeidsproductiviteit en betere arbeidsomstandigheden op de bouwplaats. Daarnaast kan het leiden tot comfortabeler woningen met een gezonder leefklimaat.

Aanbevelingen

Wij doen de rijksoverheid, decentrale overheden en partijen in de bouwketen vier aanbevelingen om te komen tot een verduurzaming van het materiaalgebruik in de woningbouw.

1. Breng Nederlandse regelgeving in overeenstemming met Europees beleid

De overheid moet in het kader van de Europese *Whole Life Carbon*-aanpak een nationale routekaart opstellen met grens- en streefwaarden voor de materiaalgebonden CO₂-uitstoot in de woningbouw. Wij adviseren om de grenswaarde in 2030 ambitieuzer te laten zijn dan de huidige norm, die gemakkelijk haalbaar is. Maak daarbij onderscheid tussen enerzijds laag- en middenhoogbouw en anderzijds hoogbouw, waarvan de CO₂-voetafdruk groter is. Een ambitieuze insteek zorgt er bovendien voor dat de urgentie bij gemeenten zal afnemen om bij gebrek aan sturende nationale normen zelf eisen te gaan stellen. Hierdoor verdwijnt de huidige lappendeken aan lokale vereisten, waar bouwers nu last van hebben.

2. Voer een heffing in als stimulans voor het gebruik van duurzame materialen in de woningbouw

Om te komen tot een gestage omslag naar bouwen met duurzame materialen is het van belang dat er bij opdrachtgevers een grotere vraag ontstaat naar duurzaam gebouwde woningen. De rijksoverheid kan hierbij helpen. Wij bevelen aan om in 2030 een in de tijd oplopende heffing in te voeren op minder duurzaam gebouwde woningen. Deze heffing zal ten laste moeten komen van de aanvrager van de omgevingsvergunning en moeten gelden voor woningen die niet voldoen aan de in de nationale routekaart opgenomen streefwaarden.

3. Actualiseer procedures en regelgeving

Voor de omslag naar het gebruik van duurzame materialen zijn aanpassingen nodig in de bouwregels van de overheid. Wij adviseren het Rijk om ervoor te zorgen dat de normerings- en

certificeringscommissies van nieuwe bouwmaterialen transparanter gaan functioneren, met meer inbreng van duurzame materialenproducenten en onafhankelijke deskundigen. Daarnaast moet de bouwregelgeving bevorderend werken voor (onder meer) kleiner bouwen, installatiearm bouwen, hergebruik van materialen en toepassing van biobased bouwmaterialen. Gemeenten adviseren wij om woningbouw met duurzame materialen te faciliteren en te stimuleren door (onder meer) actualisering van het gemeentelijk omgevingsbeleid en de stedenbouwkundige en beeldkwaliteitsplannen.

4. Bereid de bouwketen voor op het bouwen met duurzame materialen

Het Rijk zal de bouwketen moeten voorbereiden op de normen die deel gaan uitmaken van de nationale routekaart voor reductie van de CO₂-uitstoot van de bouw van nieuwe woningen. De bouwketen zal er op haar beurt voor moeten zorgen dat alle betrokken partijen zich de nieuwe (deels digitale) vaardigheden en routines eigen maken die horen bij het werken met duurzame bouwmaterialen. Dat betekent vooral meer samenwerking. Het Rijk, projectontwikkelaars, woningcorporaties, fabrieksmatige bouwers en gemeenten moeten daarnaast afspraken maken over de bouw van fabrieksmatige geproduceerde duurzame laag- en middenhoogbouwwoningen.

Hoogachtend,
Raad voor de leefomgeving en infrastructuur,

dr. J.J. van Dijk
Voorzitter

dr. mr. S.M. Berndsen
Algemeen secretaris